

„KAD SE SAGNEM PO DIJETE U JASLICAMA, NE USPRAVLJAM SE DOK NE ODE U ŠKOLU“: ODGOJITELJICE BOLESTIMA, STRESU I JEDINOJ OPCIJU KOJA IM OSTAJE

Objavljeno: 14.11.2023

„Žalosno je što sa 60 godina ideš raditi u jaslice. U tim godinama nisi više otporan, na neke stvari poput buke si osjetljiviji, a onda još i taj fizički posao – podizanje djece, prematanje – koji najviše dolazi do izražaja... Trebao bi se više čuti glas nas odgojitelja, da se poduzmu neke mjere kako bi se prevenirale bolesti i zdravstveni problemi koji nas muče.“ U petom tekstu iz serije „Vrtići se oslanjaju na entuzijazam odgojitelja – ali dokle?“ naša Lidija Čulo ponovno daje glas odgojiteljima u dječjim vrtićima.

Imali djecu u vrtiću ili ih ne imali uopće, svi možemo u sekundi prizvati u osjetila kaos koji vrtić nosi sa sobom: ciku i vrisku djece koja se igraju lovice, plač onih koji su pri trčanju pali i razbili koljeno, međusobno tužakanja dvoje koji su se posvađali oko igračke, mališane koji kihnu u zrak i uredno se počiste rukavom majice, odgojiteljice koje viču: „Marko, ne diraj to!“

Ima tu simpatičnih i smiješnih scena, no većini nas bi nakon pola sata već bilo dosta, a slične su i reakcije roditelja kada dovode djecu u vrtić pa s vrata već komentiraju odgojiteljicama: „Svaka čast, kako uspijevate s njima.“ A sudeći prema njihovim izjavama, odgojitelji uspijevaju sve dok jednog dana narušeno zdravlje ne dođe na naplatu. Boravak u buci, sjedenje na minijaturnim stolicama, saginjanje, podizanje djece od 10 do 20 kila, izloženost virusima na koje su djeca još neotporna... – sve je ovo druga strana šarenila odgojiteljskog posla.

Razgovarali smo s odgojiteljicama Zrinkom (50) i Dubravkom (56) koje su svojedobno bile aktivne članice sindikata, Antonijom (60) te Anom (34) koja se nakon faksa zaposlila u struci – no, nakon nekoliko godina rada u vrtiću odlučila je dati otkaz i tražiti drugi posao.

„SLALI SU NAM U VRTIĆ I DJECU KOJA SU IMALA COVID“

„Ti imaš 15, 16, 17 beba. Jednog tješiš, svi ostali plaču. Fizički ih ne možeš sve primiti u naručje niti držati. S vremenom stradaju kičma, leđa, koljena... A da ne spominjem da si stalno izložen

bolestima, virusima i bakterijama jer su jasličari neotporni na njih i to je uvijek jedan krug", opisuje Dubravka. Antonija podsjeća i kako je sav namještaj prilagođen djeci, što za njih iziskuje puno saginjanja i sjedenja u neudobnim pozicijama: „Radni stolovi i stolice su visinom prilagođeni njima, ne nama. A mi s njima sjedimo na tim stoličicama, po podovima... Pa čak i kad imamo sastanak vijeća, sjedimo na malim stolicama. Sve se to skupi s godinama. Sve što sada radiš, radiš automatski i ni ne razmišljaš o tome, ali dođe na naplatu kasnije. Samo osjetiš da jedva možeš ustati, a kamoli potrčati.“ Na pitanje razbole li se „redovito“, Antonija se smije: „Naravno, kad ti kihne u facu. Zato ih učimo i stalno ponavljam: prati ruke, staviti ruke na usta. No, stalno smo izloženi virusima, ne možemo to izbjeći koliko god pazili jer smo stalno u kontaktu s djecom.“

Sindikata obrazovanja, medija i kulture (SMOK) na ovaj je problem upozoravao naročito u doba provođenja epidemioloških mjera kada su radnici vrtića (odgojiteljice i spremačice) radile do granica fizičke i psihičke iscrpljenosti, naročito ako bi kolega otišao na bolovanje pa se radilo i po 12 sati dnevno. Događalo se i da spremačice zbog mjera zaštite ne smiju ulaziti u prostorije dok u njima borave djeca, pa bi odgojiteljice tada preuzele njihov dio posla, od pospremanja nakon obroka do postavljanja ležaja. U prošlom [tekstu u ovoj seriji](#) spomenuli smo i slučajeve u kojima su roditelji slali djecu oboljelu od COVID-a u vrtić, izlažući time opasnosti drugu djecu i odgojitelje.

Odgojiteljice su istaknule kako opis njihova posla uopće ne odražava stvarno stanje na terenu, a zakon im ne priznaje profesionalne bolesti. **Iskra Vostrel Prpić** iz Sindikata radnika u predškolskom odgoju i obrazovanju Hrvatske (SRPOOH) podsjeća: „Kako bi mogli obavljati rad, odgojitelji moraju obaviti zdravstveni pregled, a poslodavci su ih dužni slati svake dvije godine na pregled k doktoru medicine rada i provjeravati njihovo osnovno zdravstveno stanje. Svaka dob ima svoju razinu psihofizičkog opterećenja za odgojitelja, a kada se uvjeti rada s djecom ne poštuju odgojitelji, ali i svi koji rade u vrtiću, trpe. Stradava zdravlje, a ne priznaju se nikakva profesionalna oboljenja. Smatram da ne bi trebalo ništa specijalno popravljati već provoditi rad prema Državnom pedagoškom standardu (DPS-u). Tamo je sve propisano tako da se čuva i očuva zdravlje i djece i radnika. Svaki ravnatelj bi morao imati na umu kada određuje dob djece s kojom će odgojitelj raditi, da ga ne stavlja u uvjete zbog kojih će svako malo završiti na bolovanju. Kad pregovaramo s osnivačima uvijek se borimo da radnici s navršениh 60 godina više ne idu u jaslice osim ako žele.“ No, situacija na terenu je – po običaju – daleko od DPS-a.

#odgojiteljijeteta

#zakonZAJEDNOakost

ZA ZDRAV RAST I RAZVOJ DJECA
TREBAJU PRIMJERENE UVJETE.

PROSTOR VRTIĆA MORA BITI
PRIMJERENO VELIK, SIGURAN,
OPREMLJEN, POTICAJAN.

SMIJU LI NAM OSNOVNA SIGURNOST I
DOBROBIT NAŠE DJECE BITI SKUPE?

izvor: internet

Foto: [Facebook](#) udruge SIDRO

UDRUGA SIDRO
odgojitelj u zaštiti prava djeteta i dječjih vrtića

„Nama prvo odu grlo i glasnice, jasno“, opisuje Antonija, „a u opisu posla je navedeno da podrazumijeva fizičke aktivnosti, od hodanja i čučanja do podizanja tereta i 'povremene' pognutosti. Povremeno, hah... Ja kad se sagnem po njih u jaslicama, ne uspravljam se dok ne

krenu u školu“, govori Antonija kroz smijeh. „Uvijek si pognut, što god da radiš – jer su oni mali i sve je malo, a ti si s njima na razini. Pognut si kad se igraš s njima, kad ih učiš prati ruke... Također u našem opisu posla piše da podižemo teret (tj. djecu u jasticama) od 10 do 15 kilograma, ali naš teret je odavno teži od 15 kila. Ima mnogo djece koja su već u toj ranoj dobi teška po 20 kila. Kasnije oni prohodaju, ali ako padnu – a stalno padaju – naravno da ćeš ih podizati sve do škole. Pa što ćeš drugo? Nećeš valjda djetetu reći: sorry, prešao si gramažu. Također, u opisu posla odgojitelja piše da smo izloženi buci koja je 'povremeno ometajuća'. Kako to nježno zvuči, a svaki roditelj se zaprepasti bukom kada dođe po svoje dijete, čak ga ni ne čujemo kada dođe na vrata. Ne znaš da li su glasniji kada u jasticama plaču i vrište ili kasnije kada progovore pa se nadvikuju ili viču jedan drugome, a sjede za istim stolom.“

Prisjetila sam se vlastitog iskustva svaki put kada sam kao turistički vodič vodila djecu na terensku nastavu. Kad bih došla doma i legla u krevet, ta buka i njihova cika kao da su mi još odzvanjali u ušima. „Da, užasno su bučni“, smije se Ana. „Moja starija kolegica jednom mi je rekla: 'Neću si nikad oprostiti što sam znala doći doma nakon posla svojoj djeci i reći im: molim vas, šutite, ne mogu više.' Jer kad cijeli dan radiš u toj buci, pogotovo ako radiš duplu smjenu, a još te tvoja djeca dočekaju doma, potežu za rukav i galame po kući – to ti je jedino mjesto na kojem možeš reći: 'Tišina!' U vrtiću ne možeš.“

Antonija dodatno podsjeća na probleme koji često prolaze ispod radara jer su nevidljivi i rjeđe se spominju, a muče ogroman broj kolegica: „Gotovo svaka se žali na bolesti urinarnog sustava. Ti ne možeš ići na WC kad zatrebaš, to nam je najveća boljka. Moraš čekati kolegicu da dođe u smjenu ili spremačicu ili nekog iz stručnog tima da naiđe hodnikom, pa ga zamoliš da pričuva djecu. A umor, iscrpljenost i stres neću ni spominjati...“ Posljednje troje posljedica je same prirode posla i uvjeta rada koji, kako im sami roditelji kažu, „nisu za ljude“, ali i vječite brige da bi se u svemu tome nešto moglo dogoditi djeci.

„Od ovih koji još pužu pa do ovih koji su prohodali, oni stalno padaju jedni preko drugih, prevrću se, zabijaju u stvari... Ne možete ih uvijek na vrijeme spriječiti jer u rukama imate drugo dijete ili nešto drugo radite. To su sve jako stresne situacije jer ako se djetetu nešto ozbiljnije dogodi... Naravno da onda ni ja ne mogu biti dobro, psihički ni fizički, jer sam odgovorna za njih“, ističe Dubravka. Antonija potvrđuje da su strah i briga za dječju sigurnost jedan od glavnih uzročnika stresa: „To je ipak nečije dijete. Strašno je opterećenje biti odgovoran za toliko njih, svaki dan se brinuti što ako netko padne, ozlijedi se, udari, kako ću to objasniti roditeljima, kako će njima biti... Ne želim ni pomisliti na takvo nešto, već mi suze krenu. A s druge strane oni su djeca, nemirni su, treba ih pustiti i zadovoljiti njihove osnovne potrebe za kretanjem, igrom, znanjima... Njihova sigurnost nam je veliki stres i uvijek će biti.“

ZASUTI PAPIROLOGIJOM I NEPLAĆENI ZA PREKOMJERAN RAD

Anu je, kada je počela raditi u vrtiću, iznenadila količina papirologije koja ju je zasula u vrtiću. Od svoje kolegice s fakulteta koja je otišla raditi u vrtić u Njemačkoj slušala je priče o ugodnoj i opuštenoj atmosferi – u grupama je troje ili četvero djece, od planova rade jedan veći generalni plan, a jedini zapisnik koji imaju je onaj na kraju dana gdje zapisuju izvještaj o aktivnosti, napretku i eventualno poteškoćama koje su imale. „S druge strane, ja u Hrvatskoj radim pet sati s djecom i onda dodatno još dva ili tri sata rješavam svu dokumentaciju. K tome ju ne mogu u miru obavljati na radnom mjestu pa ju često vučem doma sa sobom. U vrtićkoj sobi je preglasno zbog djece, zbornicu uzme logoped za terapiju s djecom jer nemaju svoju prostoriju ili bude neki sastanak... Moram pisati dnevni plan, tromjesečni plan, polugodišnji plan, godišnji plan. U dnevni raspored pišem s kojim ćemo priborom slikati, koju ćemo pjesmicu pjevati, spada li pjesmica o bubamari pod jezično-govorni razvoj ili spoznajni... Na kraju dana pišemo opis kako smo to ostvarili u praksi. Neke stvari se podrazumijevaju – naravno da ću učiti djecu prati ruke, ali otkud znam koju će slikovnicu htjeti i što ću tu sve mijenjati? A sve to moram zapisati, posebno za svako dijete, posebno za skupinu, pa za stručni tim svoja mišljenja, pa za svaki sastanak nešto. Postoji i mapa osobnog razvoja, pa moraš voditi dnevnik samog sebe, seminara koje si pohađao, usavršavanja i slično. Naravno da neka evidencija mora postojati ako zatreba pedagogu ili socijalnoj službi. No, čemu toliki planovi i zatrpavanje papirima? To mi je bio ogroman stres jer stalno imaš osjećaj da nekome polažeš račune ili da ti može sjesti za vrat zbog sitnice. Sjećaš se onog stresa i treme koja bi te lovila nedjeljom prije škole ili ispita? Kad baš jako, jako ne želiš ići? Tako mi je bilo prije svakog ponedjeljka: nervoza, briga, lupanje srca... Radila sam prije i nakon toga druge poslove, koji su također znali biti stresni, ali ovo je bilo drugačije i konstantno. Stalno brineš tko će ti sjesti na vrat: neki roditelj, pedagog, ravnatelj, netko sa strane. Svi govore kako smo po obrazovanju svi ravnopravni, pa čak je i ravnatelj nekad bio odgojitelj, ali u praksi si ti kao odgojitelj taj koji je najizloženiji na udaru svima. Ti si taj koji treba teoriju pretočiti u praksu i nad tobom je pritisak da to odradiš savršeno, a na kraju opet svi pljuju po tebi.“

ODGOJITELJI VODE PEDAGOŠKU
DOKUMENTACIJU O SVAKOM DJETETU.

OBIČNO SE RAZNI MATERIJALI PRIKUPLJAJU U
RAZVOJNU MAPU DJETETA.

izvor: internet

Foto: [Facebook](#) udruge SIDRO

Njena starija kolegica Antonija slaže se s tvrdnjom da je papirologije previše: „Danas se od silne papirologije ne stigne puno toga što bi se moglo raditi u praksi. Sve se mora evidentirati, dokumentirati i prezentirati, postoje projekti i vremenski rokovi za sve – a to je samo po sebi veliki napor, kraj kojeg se prostor za direktan i kvalitetniji rad s djecom suzio.“

Toliko papirologije i evidencije, a ostaje neriješeno jedno osnovno pitanje. „Imamo ogroman problem sa satnicama“, objašnjava Zrinka. „Svi imamo zakonski definiranu satnicu, dakle 8-satno radno vrijeme gdje na neposredan rad s djecom odlazi 5 i pol sati. Ostatak ide na ostale poslove koje bi trebao odrađivati u vrtiću, npr. uređenje prostora i dokumentacija, iako nemaš uvjete za rad. Najveći problem je onaj kada odgojitelj ostvari višak sati. Po zakonu se taj višak sati plaća. Međutim, mi odgojitelji umjesto toga dobivamo slobodne dane jer nam taj višak sati nitko ne plaća. Zakonski ne postoji slobodan dan kao kategorija. Umjesto toga, odrađujući zamjene (npr. kada je netko na bolovanju), te prekovremene sate pretvaramo u slobodne dane. Kako su kod nas učestala bolovanja, odgojitelji su znali “natučiti” slobodnih dana. Bilo je i slučajeva mobinga u vrtićima gdje ravnatelj ne bi dao čak ni slobodne dane unatoč nabijenim satnicama. Tu nam je sindikat puno pomogao, ali problem satnica je i dalje aktualan.“

OSTALA JE JOŠ JEDNA OPCIJU...

„Mislim da odgojitelji rade odličan posao, pogotovo kad uzmeš u obzir da po 40 godina brinu za 20 djece svaki dan“, tvrdi Ana. „Odgojiteljice koje su pred mirovinom znali su staviti s jasličarima, za koje se zna da su jako zahtjevna grupa, a one su se već psihički i fizički ‘istrošile’, bole ih leđa, nemaju više toliko snage stalno podizati djecu... Za njih bi bilo bolje da su sa malo samostalnijom djecom. Pa čak se ‘običnim’ ženama savjetuje da, ako planiraju imati djecu nakon 35. godine života, uzmu u obzir da će sva ta fizička aktivnost s djetetom biti izazovnija nego s 20 i nešto godina, a od odgojitelja očekujemo da trče za njima do mirovine.“

Antonija je jedna od tih odgojiteljica. U 60. godini života prebačena je u drugi područni odjel koji joj je daleko od kuće, a k tome je još dobila jasličare. „Nema pravila“, uzdiše, „te stvari ovise o ravnateljima i stručnom timu. Čak i ako te nešto boli ili imaš problema, ako nemaš službenu dijagnozu ili preporuku od liječnika da se ne rade određene stvari, bude u stilu: ‘žao mi je, znam da si pogrbljena i da te boli, ali nemaš to na papiru, tako da... evo ti ova skupina jednogodišnjaka’. Žalosno je što sa 60 godina ideš raditi u jaslice. U tim godinama nisi više otporan, na neke stvari poput buke si osjetljiviji, a onda još i taj fizički posao – podizanje djece, prematanje – koji najviše dolazi do izražaja... Trebao bi se više čuti glas nas odgojitelja, da se poduzmu neke mjere kako bi se prevenirale bolesti i zdravstveni problemi koji nas muče“, ističe.

UZ FINANCIJSKU
POTPORU
EUROPSKE UNIJE

SAVEZ
SAMOSTALNIH
SINDIKATA
HRVATSKE

Zajedno moć je

Foto: [Facebook](#) Sindikat obrazovanja, medija i kulture

U samim ponudama za posao odgojitelja u vrtićima kao preduvjet se često ističu dobra fizička kondicija, motorička spretnost i psihološka stabilnost. Počevši od toga da posao odgojitelja iziskuje stalnu pognutost, sjedenje na niskim stolicama, dizanje djece i tereta, dekoriranje i uređivanje prostorija, često naporan fizički rad, pa sve do toga da je posao zbog opsega i svih navedenih problema postao vrlo stresan – postavlja se pitanje koliko je to fizički i psihički izdrživo na dulje staze. Neke odgojiteljice tvrde da „jedva čekaju mirovinu“, a neke mlađe su već odlučile: „Ne mislim se ovime baviti do mirovine“. To što nam nedostaje stručnog kadra možda samo dodatno potvrđuje koliko je ovo težak i nedovoljno nagrađen posao. Za sada se, baš kao što smo sugerirali u [uvodnom naslovu](#), vrtići uvelike oslanjaju na entuzijazam odgojitelja. Ipak, ni uz najbolju volju nekolicina odgojitelja u smjeni ne može pružiti kvalitetnu skrb ako su preopterećeni – barem ne na duge staze, ili ako ne žrtvuju vlastito zdravlje.

Zrinka je na kraju cijelog razgovora koji je rezultirao serijalom od pet članaka umorno uzdahnula: „Radim kao odgojiteljica već 35 godina. Umorna sam i čekam penziju.“ Ana, kao i mnoge njene kolegice s faksa, danas više ne radi u struci iako joj, kako kaže, nedostaju djeca. „Mislim da sam dobra za taj posao: strpljiva sam, volim djecu, kreativna sam, imam uvijek nove ideje za igranje ili učenje. Prošle godine sam pomislila: možda bih se mogla vratiti u vrtić. No, onda sam se sjetila tog stresa i napora, ponovno su me prošli oni isti trnci kakve sam imala nedjeljom uoči ponedjeljka. Zaključila sam da ipak neću. Možda se vratim struci ako odselim u Njemačku kao i moja kolegica. Oni su promijenili cijeli koncept rada u vrtiću. Sve je na otvorenom i u staklima, nema zasebnih soba. Odgojiteljice su tako zajedno iako imaju svoje skupine i djeca slobodno ‘kruže’ po vrtiću. Međusobno komuniciraju i pomažu si bez da idu iz sobe u sobu i pritom ostavljaju djecu samu. Velik je prostor pa nema tog osjećaja gužve a ni buke kao kod nas. Grupe su male, imaju jednog odgojitelja na oko četvero do devetero djece. Biraju unaprijed hoće li raditi pola radnog vremena, puno radno vrijeme ili samo određeni postotak radnog vremena. I naravno da se tako odgojiteljice mogu više i bolje posvetiti djeci, pogotovo ako u skupini imaju još i neko dijete koje se teže adaptira. Od dokumentacije pišu samo ono što se događalo taj dan. Nije kao kod nas.“ Kada vidi situaciju u vrtićima ni ona se ne želi vratiti tom poslu, te samo odmahuje rukom: „Bitno da mi živimo u državi koja radi na natalitetu.“

Zrinka se prisjeća kako je nekad bila puna nade i mislila da će doći do promjene – ako ne za njih, onda barem da mlađe generacije koje dolaze. „Kod nas je svaki vrtić kuća za sebe – a to nije dobro. Ono što je zakonom propisano, treba biti svuda jednako. Možda je to revolt nas starijih koji smo bili zagriženi. Vidim da mladi danas razmišljaju drugačije, kao da ih je obuzeo pesimizam i misle da ne mogu ništa promijeniti. Mi smo razmišljali o tome što je dobro za sve nas, a u današnjem svijetu svatko se bori za sebe. Osjećam se umorno, ali me nešto još drži.“ Nakon tolikih razgovora, prosvjeda, tekstova, pamfleta i potom degradiranja profesije – zar ostaje još nešto što čovjeka drži?

„Postoji još jedna stvar, koju doduše prema kolektivnom ugovoru ne možemo napraviti. Iako je legitimno pravo svakog zaposlenog čovjeka i iako smo to čak svojedobno najavljivali. Jednom smo to pokušali, no zapravo nismo u potpunosti sproveli u djelo jer smo i dalje radili na svom poslu. Da jesmo, nastao bi kaos. Zamislite, kad bismo jedno jutro stavili ključ u vrata svih vrtića i

kad bismo svi zajedno – izašli u štrajk.“

Objavu ovog teksta podržala je Agencija za elektroničke medije, putem Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama u 2023. godini.

Naslovna fotografija: [Wikimedia Commons](#)/Radnička prava

Tekst napisao/la:

[Lidija Čulo](#)

TAGOVI:

[djeca](#) [radnice](#) [obrazovanje](#)

VEZANI ČLANCI

< >

Vrtić nije čudesna mašina za odgoj djece: Odgojitelji trebaju suradnju roditelja, no neki s vrata viču „Dajte

Diskriminacija djece po mjestu rođenja: Odgojitelji i roditelji iz svog džepa plaćaju vrtićke potrepštine

Tko ovakve odgojitelje ima, za budućnost Njemačke ne treba brinuti

Preporučite članak: